

10.1. Підготовка до макетування

Для виготовлення макета, крім плану номера, необхідно мати оригінали (чи відбірки) текстових ілюстраційних матеріалів; макетні бланки (форматки); лінійки для вимірювання рядків; флоткети чи кольорові олівці та ручку; ножиці, гумку, клей.

Макетний бланк відтворює газетну полосу натуральної величини або зменшеною. На ньому позначено стандартні текстові колонки і нанесено шкалу кількості рядків у колонці.

Стандартна лінійка для вимірювання рядків має таку шкалу: квадрати (нонпарель і цицера), петит, корпус і боргес. Крім того, в деяких редакціях виготовляють лінійки для визначення кількості машинописних рядків у оригіналах і знаків у заголовках.

Оригінали перед відправкою до друкарні мають бути певним чином підготовлені.

Текстові оригінали передруковуються на машинці так, щоб кількість знаків у рядку (в тому числі пробіли між словами і розділові знаки) була кратною кількості знаків у рядку набору. Більшість редакцій дотримується співвідношення 2:1. На першій сторінці оригіналу є паспорт ("фірма"), де вміщено основні відомості про матеріал: назву газети, відділу, автора, відповідального за підготовку публікації, формат набору і т. д. У паспорті вказується кількість сторінок і наборних рядків. Для визначення кількості останніх підраховують усі повні машинописні рядки, а також кінцеві, якщо їхня довжина перевищує половину. Потім отримане число множать на 2 і додають короткі кінцеві рядки у співвідношенні 1:1. Отримане число і є показником розміру (обсягу) публікації. Розмір матеріалу — величина постійна, тобто в оригіналі завжди постійна кількість знаків.

При макетуванні використовуються спеціальні умовні позначення текстових колонок, кліше, лінійок тощо. Колонки можуть бути позначені такими знаками: змійками, стрілками, зигзагом, штриховкою і кривою. Частіше використовуються перші чотири позначення. Штриховка навіть створює картину, яка значною мірою передає співвідношення сірого тону і чорних плям на полосі. Крива лінія використовується в тих редакціях, де нерідко переверстують матеріали і всякий чистовий макет є водночас і чернеткою.

Кліше зображається знаками: діагональ, конверт, штриховка. Застосування того чи іншого варіанта залежить від традицій

редакції. Останнє позначення якоюсь мірою імітує кліше, а перші варіанти — простіші й економніші.

Лінійки позначаються прямими лініями і розписуються на макеті, тобто вказується їхній характер. Наприклад, “газ. св.” (газета на світла), “2-п. п-ж” (двопунктова напівжирна) і т. д., чи ставиться їхній порядковий номер за каталогом. У деяких редакціях прийнято кожний вид лінійки позначати своїм кольором. Крім того, деякі види лінійок (курсивну, пунктирну, асюре) можна зобразити графічно, хоча на це, звичайно, витрачається більше часу.

Якщо в газеті немає певної системи розташування (виключки) заголовків (на формат, ліворуч тощо), то записуються вони на макеті так, як мають стояти на полосі.

Перш ніж намалювати остаточний варіант макета, оформлювач робить декілька ескізів полоси (згідно з планом номера). Потім приймається найбільш вдалий варіант.

10.2. Макет. Види макета

Макет — це графічний план верстки, який дає чітке уявлення про розподіл його матеріалів на полосах, про всі деталі оформлення їх.

Основою макета, що готується в секретаріаті редакції, є план номера.

Макет має забезпечити швидку й чітку верстку в друкарні всіх полос номера відповідно до графіка цього випуску. Випуск номера без макета призводить до грубих помилок в оформленні газети, до затримки й порушення процесу виробництва.

Найважливіша вимога до макета — його точність. Він має повністю відповідати майбутньому номеру — щодо розміщення матеріалів, їхніх розмірів, розміщення заголовків, оформлення всіх деталей. Не можна перетворювати макет у недбалий начерк, який дає тільки приблизне уявлення про майбутній номер, чи у графічний ребус, що його змушені розгадувати верстальники. Неточний, приблизний макет призведе до виникнення на полосах пустот чи “хвостів” — зайвого матеріалу, що його треба скорочувати.

Існують два основних види макета, які мають різне призначення. Загальний макет усього номера дає наочне уявлення про його композицію, розподіл і розташування найважливіших матеріалів

на полосах. Такий макет може не вказувати розташування дрібних матеріалів та ілюстрацій. Зазвичай секретаріат редакції подає його на планерку для обговорення. На підставі нього складаються точніші макети окремих полос — основа для технічної верстки полос у друкарні.

За способом виконання макети поділяються на розклеєні та графічні. Розклеєний макет складається з паперових відбитків гранок текстових матеріалів і відбитків з кліше ілюстрацій, що їх потім наклеюють на макетний аркуш чи сторінку старого номера газети. Це дозволяє досягти досить точного макетування: розклеївши всі відбитки, оформлювач бачить, де у нього є зайвий матеріал, а де його не вистачає, і вживає заходів щодо усунення наслідків. А втім, розклеєний макет значно збільшує час, необхідний для верстки номера: для того, щоб його скласти, треба дочекатися закінчення набору текстових оригіналів і отримати відбитки з кліше.

Тому оформлювачі відмовляються від такого способу макетування і переходять до графічного макета. Він складається на газетному аркуші, який відтворює газетну полосу в її натуральний розмір чи зменшено.

На такому аркуші вказано стандартні текстові колонки і шкалу кількості рядків у колонці (в основних для цієї газети шрифтах).

Складаючи графічний макет на аркуші, акуратно вказують чорнилом чи олівцем усі особливості розміщення й оформлення текстових матеріалів та ілюстрацій, наносять усі заголовки. Цей вид макета вимагає великої уваги і точності в розрахунках — під час визначення обсягу матеріалів і розмірів кліше.

Складаючи макет, оформлювачі користуються умовними позначеннями, виробленими у процесі практики та зрозумілими журналістам і поліграфістам.

Графічний макет дозволяє оперативно організувати випуск номера. Для його підготовки немає необхідності чекати закінчення набору всіх матеріалів. Графічний макет полоси надсилається до друкарні разом з оригіналами матеріалів, що їх мають надрукувати на полосі.